

Defined as this factor influenced the formation of modern China's relations with Japan and the US, and singled out the problems and advantages of bilateral relations in the context of cooperation with the Soviet Union. Separately considered factor of Japanese war crimes against China during the Second World War as a humanitarian factor inhibition of Sino-Japanese political relations.

Keywords: Japan, China, cold war.

Баилык Д. А., аспирант, Дипломатическая Академия Украины (Украина, Киев), ascold@ukr.net

Влияние «холодной войны» на китайско-японские отношения во время биполярной системы международных отношений

Проанализирован фактор влияния «холодной войны» на двусторонние отношения Японии и КНР. Выявлена расстановка приоритетов этих стран на внешнеполитической арене в условиях биполярной системы международных отношений. Определено, как этот фактор повлиял на становление современных отношений Японии и КНР с США, и выделены проблемы и преимущества двусторонних отношений в контексте сотрудничества с СССР. Отдельно рассмотрен фактор японских военных преступлений против Китая во время Второй мировой войны, как гуманитарный фактор торможения развития политических китайско-японских отношений.

Ключевые слова: Япония, Китай, холодная война.

* * *

УДК 327.8

Эминов Р. Д.,

соискатель кафедры политических наук и международных отношений, Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского (Украина, Симферополь), geyms3bond@rambler.ru

БРИКС В СИСТЕМЕ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ КООРДИНАТ XXI В.: СОВРЕМЕННОСТЬ, БУДУЩЕЕ

Рассматриваются проблемы становления БРИКС и ее функциональные особенности на фоне многополярного мира с ярко выраженным, доминированием западных геополитических и геоэкономических факторов влияния на ход мировой истории. Особое внимание уделяется особенностям обуславливающим работоспособность организации в свете имеющихся противоречий и перспектив тесной кооперации в различных областях глобальной экономики и политики, а так же целого спектра внутренних процессов.

Ключевые слова: БРИКС, биполярная система, внешнеполитическая стратегия, экономический потенциал, сферы глобального влияния.

(статья друкується мовою оригіналу)

На протяжении нынешней истории, человечество не однократно задавалось повторяющимся вопросом – пройден ли пик геополитического противостояния между западной системой ценностей и восточной, и способны ли попытки стран терпящих экономические и политические издержки этого скрытого противоборства, предложить миру альтернативную силу, которая бы уравновесила силы и потенциал сторон? Вопрос достаточно противоречив, учитывая, что ответ должен включать в себя как минимум три составляющих: 1–я, способность геополитических реалии нынешнего времени порождать условия и потенциал к политическому, экономическому и технологическому слиянию; 2–я, формат, структура этих слияний 3–я, идеологическое направление деятельности на ближайшую и долгосрочную перспективу.

Применительно к объединению БРИКС (темы данной статьи) ответ, который удовлетворял бы все перечисленные пункты, весьма осложнен имеющимися противоречиями как внутри группы, так и в пространстве глобальных политических и экономических процессов, определенным образом влияющих и корректирующих внешнеполитическое поведение участников группы. Среди факторов обозначающих рост давление

внешнеэкономических тенденций на курс проводимой политики стран объединения, можно выделить устойчивую тенденцию на сохранение, и даже увеличение объемов внешнеторговых связей с партнерами вне БРИКС, что свидетельствует о наличии «параллельных» интересов, подстегивающих целесообразность поисков оптимальных соотношений в геополитической расстановке. Для аргументации приведенных утверждений не лишним будет поподробней остановиться на показателях торгово-экономической активности стран БРИКС с партнерами не входящими в круг этой группы.

Так рейтинг стран участниц БРИКС в динамике торговых отношений с другими странами по данным международного агентства торгово-экономической статистики Observatory of economic complexity находится на 26 позиции [1]. В структуре этих показателей в страновом соотношении для России Индия занимает всего лишь 24 место среди стран импортеров российских товаров широкого назначения и сырья и 26–е среди экспортеров, Бразилия 32–я и 18–я соответственно, ЮАР – 88–е и 51–е, тогда как импорт из одной Японии в КНР составляет 174,96 млрд. долл. что на 30% больше чем из всех стран БРИКС а экспорт КНР в США превышает объемы экспорта в страны БРИКС почти в 3 раза [1]. В целом страны БРИКС почти в более чем в 3 раза активнее торгуют со странами Большой семерки, чем внутри самого объединения (товарооборот по данным 2012 г. составил 1817,64 млрд. долл.) [см. там же].

В свете вышесказанного неудивительно, что страны БРИКС слабо взаимодействуют между собой, их экономики в основном сотрудничают с ЕС и США. Общий объем внутреннего товарооборота стран БРИКС – \$320 млрд., из которых 65% – товарооборот с Китаем, который стремительно падает (только за последний год и только с Россией он упал на 30%). Товарооборот БРИКС с США и ЕС составляет почти \$2 трлн., а товарооборот Китая со всем внешним миром – \$4,5 трлн. [2]. Только Китай и Южная Корея торгуют в год на \$300 млрд. – столько же, сколько весь БРИКС между собой. Россия тут не исключение – при \$430 млрд. товарооборота с ЕС и США за 2014 год российский товарооборот с БРИКС составил \$111 млрд., из них более \$90 млрд. – с Китаем. Объем товарооборота России с Китаем не превышает объема товарооборота России с Голландией. Китай – это 11% внешнеторгового оборота России, Россия – 2% внешнеторгового оборота Китая. При этом всего менее \$1 млрд. составляет продукция промышленного производства (машины и оборудование) из России. Из Китая целых 37% – это экспорт в Россию машин и оборудования плюс изделия легкой промышленности – 25% плюс продукты переработки сырья – еще около 15%. Китай поставляет России на \$5,5 млрд. больше одежды, чем Россия официально принимает, – видимо, этот объем идет контрабандой. В целом Россия не входит в десятку приоритетных партнеров ни у одной страны БРИКС. Доля России в товарообороте АТР – 1%. Да и Китай, притом, что является одним из крупнейших торговых партнеров для всех членов БРИКС, смотрит на ЕС, США и своих соседей. Мало того, что его торговля с БРИКС составляет менее 4% его общего оборота; около половины китайского экспорта производят местные «дочки» компаний из США, ЕС, Гонконга, Тайваня, Японии, Сингапура, Кореи и пр. – стран БРИКС в списке нет. Такое «игнорирование»

друг друга неувидливо – країни БРИКС розбросані по всьому континенту, їх економіки практично не синергетичні, а їх рівні розвитку занадто різні для рівноправного співробітництва і занадто низькі для патерналістських відносин.

Проблема БРИКС з плином часу стає все більш актуальною темою, викликаючи професійний інтерес з боку, зокрема, науковців. На жаль, серед вітчизняних науковців помітний дефіцит наукових зусиль по цій темі, тоді як в російському науково-публіцистичному просторі вона знаходить більш повне відображення. Так, серед вітчизняних науковців, в їхніх роботах відображена проблема БРИКС в різних конфігураціях, можна виділити наступних: О. Соскін, Л. Самойлова, Т. Кузьмич, О. Будько, В. Циватий, О. Громько, Н. Фесенко, С. Толстов.

Серед російських науковців можна виділити: І. Ф. Карагаєва, С. Караганова, А. В. Бойко, А. Д. Урсул, А. В. Синкіна, А. В. Рукицьку, Р. А. Макажанова.

Не менш значущим виглядає увага західних науковців до даної тематики, серед яких можна виділити: Баррі Ейхінгрі (*Barry Eichengreen*), Джессіка Еванс (*Jessica Evans*), Кароліна Брахт (*Caroline Bracht*), Лідія Кабрал (*Lidia Cabral*).

Мета дослідження полягає в спробі провести комплексний аналіз, всебічних процесів пов'язаних з діяльністю групи БРИКС в сучасних геополітичних реаліях. Завдання дослідження полягає в оцінці економічних тенденцій, політичних умов і факторів (політичних, економічних) впливаючих на діяльність БРИКС.

Тем не менше, незважаючи на існуючі труднощі в балансі торгово-економічної активності всередині об'єднання, свідечуючих про різноманітні економічні потенціали, роль країн БРИКС в світі зростає, розширюється їх фінансове взаємодія, налагоджуються політичні зв'язки. Починаючи з липня 2008 року, в рамках БРИКС було проведено 5 зустрічей, 4 з яких саміти, тобто зустрічі на вищому рівні. Перший подібний саміт відбувся в Єкатеринбурзі в червні 2009 р. [3] другим самітом в Бразилії в квітні 2010 р. [4], третій в Саньє (КНР) в квітні 2011 р. [5] і четвертий 28–19 березня 2012 р. в Нью-Делі. Серед обговорюваних питань не рідко висувалися питання міжнародної безпеки і військово-технічного співробітництва по ряду напрямків (Близькосхідне регулювання, Ситуація в Сирії і Іраку). Однак за справедливим зауваженням західних експертів, групі БРИКС вкрай важко претендувати на роль такої «коаліції антизахідного фланга» по одній головній причині – країн групи БРИКС характеризує занадто велика територіальна розбіжність з присутньою розбіжністю геополітичних інтересів, хоча і з загальними економічними завданнями. Для більш повного прояснення даних висновків буде не зайвим зупинитися на кожному члені групи детальніше.

Зупинившись докладніше на Бразилії, країні з амбіційними планами на роль БРИКС в світовому розподілі сфер геополітичного впливу, економічного і ресурсного потенціалу то важливо справедливо ради зауважити, що прагнення

країн не народжуються на голому місці і підкріплюються її вражаючими соціально-економічними досягненнями, дипломатичними успіхами, а також амбіціями і особистими представленнями двох її колишніх президентів Фернандо Енріке Кардозу і Луїса Інасіу Лула да Сілви. Однак спроби Бразилії впливати на широкий спектр ключових міжнародних питань можуть послабити легітимність її зусиль в таких сферах, як зміна клімату, миротворча діяльність і глобальне управління, де участь Бразилії було найбільш успішним, тому не важко сказати, що головне для Бразилії на даному етапі її розвитку, не допустити щоб перебільшене представлення про себе затримало її досить успішну місію в згаданих сферах і досягненні внутрішнього, соціального благоустрою. В час візиту в Бразилію президента США Б. Обами в квітні 2012 року, він зауважив успіхи досягнуті Бразилією в соціальної сфері, посилення ролі країни на міжнародній арені. «Країна перейшла від диктатури до демократії, впевнено йде по шляху незвичайно стійкого розвитку, завдяки чому мільйони людей покончили з бідністю і країна стає лідером не тільки в регіоні, але і в усьому світі», – заявив він [6]. Не в останню чергу успіхи бразильської економіки пов'язують зокрема з торгово-економічними зв'язками з США найбільшим покупцем експортної продукції Бразилії після ЄС і найбільшим інвестором в бразильську економіку в БРИКС, сума прямих американських інвестицій в Бразилію за даними за 2011 рік склали 71 млрд долл. [7]. При цьому варто зауважити, багато американські філіали великих компаній і науково-дослідницьких центрів тісно інтегровані в бразильську економіку, не рідко підключають до свого науково-промислового процесу місцевих виробників, зокрема на основі субординаційних відносин, для виробництва необхідних компонентів, передаючи їм певні види нових технологій і ноу-хау. Таким чином, процес дослідження і пов'язані з ним процеси передачі технологій не рідко викликають суттєвий вплив на господарське розвиток цієї Латинської Америки країни, і служить її великим успіхам в глобальній конкурентоспособності.

Таким чином, підводячи підсумок – бразильському участю в БРИКС стає все більш помітною асиметрія торгово-економічної і інвестиційно-інноваційної активності яка переважає в широкому просторі макropolітичної і макроекономічної реальності поза БРИКС, що впливає на виробництво стратегічної політики урядом Бразилії таким чином, щоб не порушити хрупку конструкцію «геополітичної паутини» маючої колосальне значення і для бразильської зовнішньої політики.

Трудність, конструкції БРИКС відображається так же, як і проблемним і суперечливим положенням Індії країни з найвищим коефіцієнтом бідності. Як пише історик А. М. Горячева [8], «уже зараз країна тягнута таким кількістю надлишкового, бідного, неграмотного і великого населення, що її ніколи не вдасться включити в сучасний економічний процес. Уряд країни віддає собі звіт в тому, що навіть темпи економічного зростання в 8–10% в рік не можуть вирішити проблему кардинально». Розвиток Індії, великої

по территории страны, протекает неравномерно. Часть штатов получают максимальную выгоду от быстрого экономического роста, но некоторые не вписываются в проекты модернизации. Наиболее успешно развиваются столичный округ Дели и штаты Махараштра, Гуджарат, Карнатака и Тамилнад на юге страны. Именно сюда поступают инвестиции, здесь развивается производство, отсюда направляются экспортные потоки. Экономический рост обеспечивает более высокие доходы рабочей силы. В то же время крупные штаты Уттар-Прадеш и Мадхья-Прадеш в меньшей степени затронуты модернизацией и ростом. Среднедушевые доходы в успешно развивающихся штатах в 4–5 раз выше, чем в менее благополучных, что создает ощутимый дисбаланс и противоречия в оценках общенациональных экономических возможностей страны в иерархии восходящих экономик и формирующихся глобальных рынков. Достаточно веским фактором индийской внешней политики остается большая торгово-инвестиционная зависимость от стран запада, ЕС и США в частности. К слову, если судить по заявлениям высшего руководства Евросоюза и Индии, то они являются важнейшими «стратегическими партнерами». С точки зрения формальной статистики ЕС выступает главным экономическим партнером Индии, занимая первое место по объемам торговли с ней, второй – по величине прямых иностранных инвестиций. Аналогичные очертания имеет внешнеполитическая и торгово-инвестиционная активность Индии с США. С приходом к власти президента Б. Обамы США еще более активизировали свою политику в Индии. Американско-индийский диалог по вопросам обороны и военно-технического сотрудничества интенсивно осуществлялся в 2008–2013 гг. Наиболее значительным итогом этого диалога стало подписание в 2009 г. госсекретарем США Х. Клинтон и министром иностранных дел Индии С. Кришной двустороннего соглашения, позволяющего США проводить мониторинг использования Индией американских ВВТ, а также гарантирующего, что приобретенные у США вооружения и военные технологии не будут переданы Индией третьей стороне. Таким образом, США сделали еще один шаг по пути укрепления своих позиций на индийском рынке вооружений, что привело к дальнейшему расширению поставки американских вооружений Индии: в 2011 г. между США и Индией было подписано очередное соглашение по поставке ей десяти военно-транспортных самолетов Globemaster III стоимостью в 4,1 млрд. долл. [9]. Быстрыми темпами и инвестиционное сотрудничество двух стран. На начало 2012 г. США вложили в экономику Индии порядка 24 млрд. долл., являясь вторым крупнейшим инвестором в экономику этой страны. Инвестиции США охватывают практически все сектора Индии, которые открыты для частных инвесторов, однако наибольший их объем сконцентрирован, так же как и в Бразилии, преимущественно в сфере НИОКР, в финансовой сфере и торговле. В результате острой конкуренции в новых областях науки и техники ТНК США широко привлекают свои филиалы в Индии к разработке передовых технологий.

Небезынтересно так же отметить, что при проведении НИОКР филиалы американских ТНК наряду с выполнением целей в этих областях, не редко участвуют в научных проектах по заказу индийского правительства.

Так или иначе, алгоритм американско-индийского сотрудничества так же бросает вызов полноценному

сосуществованию БРИКС в пределах намеченных амбиций. Экономика стран не вызрела для кооперации и совместных масштабных проектов, способных связать страны тесным долгосрочным сотрудничеством. Кроме различий в экономике идеологии и идентичности у стран БРИКС объективно разные интересы и в вопросе, для чего им в принципе нужен этот клуб? Впрочем, на наш взгляд эти различия не стоит переоценивать: БРИКС будет продолжать действовать в независимости от существующих разделительных линий, а короткая история показала потенциал к сотрудничеству (пусть к более менее условному). Более того, существующие различия, возможно и нужно использовать в плодотворных целях для лучшего понимания параметров взаимодействия при не полном совпадении интересов и оптимизации существующих общих подходов. Однако, есть все аргументы согласится с мнением экспертов, что группе БРИКС не хватает собственной позитивной повестки дня – все новые предложения исходят из расчета прямого или косвенного воздействия на страны Запада для укрепления собственного влияния и параллельно реформирование существующих международных структур. Вместе с тем, при подробном разборе, как уже выше подчеркивалось, становится весьма наглядной дифференциация интересов, к примеру, Бразилия и Индия активно сотрудничают в рамках ИБСА (механизм сотрудничества и координации Индии, Бразилии и ЮАР, существующий с 2003 г.) и делают попытки в стремлении к глобальной роли через обретение сильного совокупного голоса на мировой арене:

– *во-первых*, для реализации своих региональных интересов;

– *во-вторых*, для оптимального и гарантированного развития без роли западных институтов во внутривнутриполитическом процессе;

– *в-третьих*, осуществлять работу над демократизацией политических систем.

В то время как Россия и Китай в основном продолжают опираться на игру баланса сил и пытаются на равных соперничать с США. К слову геополитический треугольник США – Китай – Россия не имеет ярко выраженной парной конфигурации. Гипотетический альянс любого из государств подстегивается конъюнктурой той или иной политической ситуации в мире. К примеру, украинский кризис 2014–2015 вбил клин в отношения между США и Россией, которые долгое время были союзниками в решении проблем глобального терроризма и мирового наркотрафика. По мнению ряда экспертов, ослабление политики США по тайваньскому вопросу способно выровнять американско-китайскую риторику в русле потепление и дальнейшего развитие. В свою очередь, «российско китайский тандем» хоть и обрел новое дыхание в свете украинского кризиса тенденции, и суть этих отношений вызывают массу вопросов, один из них иллюстрируется на примере сотрудничество двух стран в рамках ШОС. Несмотря на активное сотрудничество и стремление к его расширению и росту Москва и Пекин все больше соперничают за право быть лидером в организации. Уже сейчас Китай активно заявляет о своем экономическом и военно-техническом участии в делах центрально-азиатских участников ШОС – Казахстана, Узбекистана, Таджикистана, Кыргызстана. Его главное оружие – кредиты, поставка дешевых китайских товаров и в том числе товаров с высокой степенью

технологической обработки в страны Центрально Азии. Отсюда напрашивается вполне закономерный вопрос: не стремится ли Китай сыграть для стран региона роль локомотива развития по модели К. Акамацу «летающие гуси»? [10]. Теоретически такая возможность существовала для РФ в 1990–е, но дефицит политических и экономических ресурсов не позволили ей реализовать эту стратегию, в настоящий момент безоговорочное первенство принадлежит Китаю. В подготовленной в 2008 г. Россией «стратегии – 2020» китайская угроза, (прежде всего экономическая) называется в числе первых. К 2020 г. юань имеет все шансы стать мировой резервной, конвертируемой валютой не только для России, но и для определенной части мира. Это создает предпосылки для существенной валютной экспансии на рынки мировых стран.

Выводы. Определенно, что БРИКС на разломе нового тысячелетия обречен вынести проверку временем на прочность и функциональную пригодность, именно с этой целью возводилось здание этой пока еще аморфной организации. Пока же, БРИКС можно определить как объединение стран – объективных лидеров в собственных регионах, недовольных существующим порядком вещей и претендующих на укрепление своего голоса в решении международных проблем. Эксперты разделены во мнениях способна ли обстановка международных отношений на данном этапе перекроить линии геополитических столкновений в условиях когда БРИКС активно выступает (в лице России и в меньшей степени Китая) с инициативой влиять на ход международных политических процессов. С учетом изложенных выше аргументов, перспектива этой инициативы выглядит противоречивой, хотя обоснованной ее экономической составляющей.

Проведенное исследование дает определенное понимание специфичности тех глобальных условий, в которых вынужденно действовать БРИКС. Мировая рыночная конъюнктура, мировое разделение в сфере технологий и их внедрение в экономическую модель производство, глобальный инвестиционно-инновационный климат и обширные мощности торгово-экономических сделок оставляют за БРИКС пассивную роль даже с учетом создания собственных финансовых институтов с собственным пулом валют. Аргументы, приводимые в пользу ее геополитической роли, в той или иной степени сосредоточены преимущественно в инициативе закрепить на глобальных переговорных площадках совокупный голос в решении региональных политических проблем с четкой делимитацией сфер внешнеполитического влияния на региональные и глобальные процессы, протекающие в Центральной Азии, Африке, Восточной Европе.

Список использованных источников

1. Learn More About Trade in China [Электронный ресурс] / Observatory of economic complexity. – Режим доступа: <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/chn/>
2. Dreaming with BRICs: The Path to 2050 [Электронный ресурс] / Goldman Sachs // Global Economics Paper No: 99. – Режим доступа: <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/brics-dream.pdf>
3. Поездка в Екатеринбург: Саммит ШОС. Первый саммит БРИКС [Электронный ресурс] / Президент России // 15–16 июня 2009 года. – Режим доступа: <http://kremlin.ru/events/president/trips/5144>

4. Второй саммит БРИК в Бразилии [Электронный ресурс] / РIANовости. – Режим доступа: http://ria.ru/trend/brik_summit_brazil_09042010/

5. Саммит стран БРИКС в Китае [Электронный ресурс] / РIANовости. – Режим доступа: http://ria.ru/trend/sammit_briks_china_14042011/

6. Зименков Р. И. «США – страны БРИКС: торгово-экономические отношения» [текст] / Внешнеторговая деятельность // Зименков Р. И. УДК 339.9.12. – 2012. – №12. – С.13.

7. Barefoot K. B. and Mataloni R. J. U.S. Multinational Companies [текст] // Survey of Current Business. – August 2010. – P.221.

8. Горячева А. М. Население и экономический рост Индии [Текст] / А. М. Горячева; Под ред. Г. К. Широкова; Институт востоковедения АН СССР; Институт востоковедения АН СССР (М.). – М.: Наука. Главная редакция восточной литературы, 1983. – 160 с. – Библиогр.: С.154–159. – 1.40 р.

9. Grimmett R. F., Kerr P. K. Conventional Arms Transfers to Developing Nations [текст] // 2004–2011. CRS Report to Congress. – August 24, 2012. – P.8.

10. Петрова А. А., Сухарева И. О., Солнцев О. Г. «О стимулировании притока прямых иностранных инвестиций в экономику с целью повышения качества экономического роста» [текст] / Пестова А. А., Сухарева И. О., Солнцев О. Г. // Финансовые проблемы. – С.19.

11. Внешнеэкономическая стратегия Российской Федерации до 2020 года [Электронный ресурс] / Министерство Экономического Развития РФ // Москва декабрь, 2008 год. – Режим доступа: <http://economy.gov.ru/minec/activity/sections/foreigneconomicactivity/vec2020>

References

1. Learn More About Trade in China [Elektronnyj resurs] / Observatory of economic complexity. – Rezhim dostupa: <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/chn/>
2. Dreaming with BRICs: The Path to 2050 [Elektronnyj resurs] / Goldman Sachs // Global Economics Paper No: 99. – Rezhim dostupa: <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/brics-dream.pdf>
3. Pоеzdka v Ekaterinburg. Sammit ShOS. Pervyj sammit BRIKS [Elektronnyj resurs] / Prezident Rossii // 15–16 iyunja 2009 goda. – Rezhim dostupa: <http://kremlin.ru/events/president/trips/5144>
4. Vtoroj sammit BRIK v Brazilii [Elektronnyj resurs] / Rianovosti. – Rezhim dostupa: http://ria.ru/trend/brik_summit_brazil_09042010/
5. Sammit stran BRIKS v Kitae [Elektronnyj resurs] / Rianovosti. – Rezhim dostupa: http://ria.ru/trend/sammit_briks_china_14042011/
6. Zimenkov R. I. «SShA – strany BRIKS: torgovo-jekonomicheskije otnoshenija» [tekst] / Vneshnetorgovaja dejatel'nost' // Zimenkov R. I. UDK 339.9.12. – 2012. – №12. – S.13.
7. Barefoot K. B. and Mataloni R. J. U.S. Multinational Companies [tekst] // Survey of Surrent Business. – August 2010. – P.221.
8. Gorjacheva A. M. Naselenie i jekonomicheskij rost Indii [Tekst] / A. M. Gorjacheva; Pod red. G. K. Shirokova; Institut vostokovedenija AN SSSR; Institut vostokovedenija AN SSSR (M.). – M.: Nauka. Glavnaja redakcija vostochnoj literatury, 1983. – 160 s. – Bibliogr.: S.154–159. – 1.40 r.
9. Grimmett R. F., Kerr P. K. Conventional Arms Transfers to Developing Nations [tekst] // 2004–2011. CRS Report to Congress. – August 24, 2012. – P.8.
10. Petrova A. A., Suhareva I. O., Solncev O. G. «O stimulirovanii pritoka prjamyh inostrannyh investicij v jekonomiku s cel'ju povyshenija kachestva jekonomicheskogo rosta» [tekst] / Pestova A. A., Suhareva I. O., Solncev O. G. // Finansovye problemy. – S.19.
11. Vneshnejekonomicheskaja strategija Rossijskoj Federacii do 2020 goda [Elektronnyj resurs] / Ministerstvo Jekonomicheskogo Razvitiya RF // Moskva dekabr', 2008 god. – Rezhim dostupa: <http://economy.gov.ru/minec/activity/sections/foreigneconomicactivity/vec2020>

Eminov R. D., postgraduate student of department the political sciences and international relations of Vernadsky Tauridian National University (Ukraine, Simferopol), geyms3bond@rambler.ru

BRICS in system of geopolitical coordinates of the XXI century: modernity, future

In the given article was reviewed the problem of the born organization of BRICS its functional abilities in condition multipolar world with thorough geopolitical and economic domination of the western's system of values. The main attention was given to factors that explain performance of this organization in the light of current

contradictions and prospective of the more closer collaboration between the member of BRICS in broad spectrum of the global economy and internal problems.

Keywords: BRICS, multi-polar system, foreign policy's strategy, economic potential, fields of global influence.

Емінов Р. Д., здобувач кафедри політичних наук та міжнародних відносин, Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського (Україна, Сімферополь), geym3bond.ru

БРІКС у системі геополітичних координат ХХІ століття: сучасність, майбутнє

Розглядаються проблеми становлення БРІКС та її функціональні риси на фоні багатополарного світу з домінуванням західних геополітичних та геоekonomічних факторів впливу на хід світової історії. Особлива увага приділяється рисам що обумовлюють працездатність організації в світі поточних протиріч та перспектив тісної співпраці в різних галузях глобальної економіки та політики, а також цілого спектру внутрішніх процесів.

Ключові слова: БРІКС, біполярна система, зовнішньополітична стратегія, економічний потенціал, сфери глобального впливу.

* * *

УДК 327(71)

Калитчак Р. Г., кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби факультету міжнародних відносин, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), kalytchak@hotmail.com

Антохів-Сколоздра О. М., здобувач кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби факультету міжнародних відносин, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), olantokhiv@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЗИЦІЮВАННЯ КАНАДИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Здійснено огляд ключових теоретичних підходів щодо вивчення особливостей позиціонування Канади на міжнародній арені. Подано аналіз концептуальних засад зовнішньої політики цієї північноамериканської держави з врахуванням намагань переосмислити її рольову функцію як на глобальному, так і на регіональному рівнях. Виокремлено визначальні риси дипломатії прем'єр-міністра Стівена Гарпера та підкреслено, що ще завчасно твердити про формування нової візії зовнішньої політики Канади, адже не було повністю відкинуто базових принципів інтернаціоналізму, а радше їх реалізують крізь призму реалізму.

Ключові слова: зовнішня політика, дипломатія, теорія міжнародних відносин, Канада, Стівен Гарпер.

Дослідження зовнішньої політики окремої держави вимагає належної оцінки множини чинників. У випадку канадської зовнішньої політики, наукова література пропонує кілька основних підходів до їхнього розуміння і систематизації. Вони не становлять цілісних теоретичних основ зовнішньої політики у традиційному розумінні, а радше характеризуються значним еkleктизмом та дескриптивністю. З одного боку, ці підходи сприяли не лише усвідомленню потенціалу власної країни у середовищі канадських політиків, але й можливостей використання її впливу на міжнародній арені. З іншого боку, вони дали змогу іншим учасникам міжнародних відносин краще збагнути особливості зовнішньої політики Канади. Водночас сьогодні усе більш наполегливо твердять про «великий розрив» і формування нової візії зовнішньої політики Канади.

Природно, що вивчення теоретичних аспектів зовнішньої політики цієї держави викликало найбільше зацікавлення канадських науковців. Цією проблематикою займаються А. Купер, Т. Кітінг, Дж. Кіртон, К. Носсал, А. Чапнік, М. Харт та інші. Характерною рисою досліджень у цій сфері є намагання простежити, проаналізувати та

підсумувати певні етапи зовнішньополітичної діяльності цієї північноамериканської держави. В Україні провідним осередком вивчення канадської проблематики став Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, де діє Центр канадських студій імені Р. Гнатишина. Різні аспекти зовнішньої політики Канади вивчали П. Катеринчук, Т. Лупул, В. Макар, Ю. Макар, С. Федуняк та інші. Однак у вітчизняній академічній думці ще комплексно не розглядалися теоретичні аспекти позиціонування Канади на міжнародній арені з врахуванням діяльності консервативного уряду С. Гарпера.

Метою статті є дослідження особливостей концептуальних орієнтацій зовнішньої політики Канади з врахуванням намагань переосмислити рольову функцію цієї північноамериканської держави як на глобальному, так і на регіональному рівнях.

Відразу після закінчення Другої світової війни було запропоновано визначення ролі цієї держави на міжнародній арені як «середньої потуги», однак брак академічної обґрунтованості та відсутність належного методологічного інструментарію не сприяли становленню цілісного розуміння «середньої потуги». Звертаючись до питання щодо концептуалізації позицій Канади у рамках візії «середньої потуги» зазначимо, що виділяють кілька теоретичних підходів: функціональний, динамічний середньої потуги, інтернаціоналізм і нішевої дипломатії.

З перспективи функціонального підходу, обґрунтовувався наступний принцип участі Канади у світовій політиці: масштаб канадського залучення, канадські інтереси та спроможність країни повинні сприяти вирішенню конкретної проблеми [2, с. 24–27]. У функціоналістів було три імперативи: по–перше, увага зосереджувалася на ролі Канади в ООН; по–друге, передбачалося формування нового рівня в ієрархії міжнародних відносин між наддержавами і «малими потугами»; по–третє, передбачалась її активна участь у міжнародних відносинах. Канада наполягала на керівній ролі у розв'язанні тих питань, де це було можливим з огляду на її потенціал та інтереси. Водночас, це означає, що Канада прагнула лідерства лише у тих сферах, де її потенціал міг розглядатися як вагомий [15, с. 40].

Підхід щодо динамічної «середньої потуги» класифікував могутність у залежності від характеру діяльності держави. Канадський інтернаціоналізм базувався на врахуванні норм і цінностей у процесі здійснення міжнародних відносин. Домінувало переконання, що поширення канадського розуміння норм та цінностей є наріжним каменем зовнішньої політики держави. Канада мала діяти як «корисний посередник», своєрідний «арбітр» у міжнародних відносинах. Роль «середньої потуги» зводилася до посередництва канадських дипломатів у міжнародних інституціях, де вони мали докладати зусиль для переконання у перевагах компромісу та переговорів при вирішенні конфліктів [6, с. 74–75].

Підхід так званої нішевої дипломатії було запропоновано на початку 1990-х років як своєрідну відповідь на дії уряду у сфері фінансової політики, що вимагала чітких напрямів зовнішньополітичної діяльності. Подібні проблеми стосувалися й інших сфер – оборони, гуманітарної допомоги тощо. Це актуалізувало питання щодо спеціалізації у зовнішній політиці у окремих галузях